

Keeleinspeksiooni 2013. aasta tegevuse aruanne

2013. aastal koostati keeleseaduse täitmise järelevalve käigus kokku 2540 kontrollakti, neist 2261s fikseeriti keeleseaduse nõuete rikkumine. Esmakontrolli korras koostati 770 ja järelkontrollis 1770 akti. Saadeti välja 737 kirja (sh ettekirjutused, haldusmenetluse alustamise teavitused, märgukirjad). Lahendati 212 kaebust ja vastati 87 teabenõudele. Ettekirjutuse korduva täitmata jätmise eest kohaldati väärteomenetlust 280-l juhtumil: hoiatamismenetlusi 143 ja kiirmenetlusi 137. Trahve määrati 2013. aastal kokku 10 771 euro ulatuses, trahve laekus 11 815 €. Sunniraha rakendati 161 korral kokku 12 425 € ulatuses, sunniraha laekus 12 535 €. Erinevused määramistes ja laekumistes tulenevad sellest, et 2013. aastal laekus ka väike osa eelmisel aastal määratud trahvidest ning sunnirahast. Peamised järelevalvevaldkonnad olid eesti keele oskuse kontroll ja avaliku teabe keelsusnõuetele vastavuse kontroll.

Eesti keele oskuse kontroll

Hariduse valdkonnas kontrolliti 1694 vene õppekeeleaga koolis või lasteaias töötava pedagoogi eesti keele oskust, kusjuures tuvastati 1506 nõuetele mittevastava keeleoskusega pedagoogi. Esmakontrolli korras kontrolliti 176 üldhariduskooli pedagoogi eesti keele oskust, sh Tallinnas ja Harjumaal koostati 92 esmakontrolli akti, Ida-Virumaal 82 akti, ja Pärnumaal 2 akti. Seejuures tuvastati 82 keeleseaduse rikkumise juhtumit – neist 30 Tallinnas, 50 Ida-Virumaal ja 2 Pärnumaal. Esmakontrollis kontrolliti 136 lasteaiaõpetaja eesti keele oskust, sh Harjumaal (Tallinn ja Maardu) 134, Valgas 1 ja Pärnus 1. Ebapiisav keeleoskus tuvastati Harjumaal 71 lasteaiaõpetajal (sh 42 Tallinnas ja 29 Maardus), ühel Valga ja ühel Pärnu lasteaiaõpetajal. Kontrolliti 61 kutseõppeasutuse õpetaja eesti keele oskust (Ida-Virumaal 33 ja Tallinnas 28) ja tuvastati 33 nõuetele mittevastava eesti keele oskusega pedagoogi (sh Tallinnas 16 ja Ida-Virumaal 17). Järelkontrollis kontrolliti 1323 haridustöötaja ettekirjutuse täitmist ning tuvastati, et ettekirjutuse oli täitnud 367 töötajat (27,7%). Lisaks tegeliku eesti keele oskuse vastavuse hindamisele koguti üheteistkümnest Lõuna-Eesti haridusasutusest andmeid pedagoogide eesti keele oskust tõendavate dokumentide kohta (Tartu lasteaiaad Annike ja Kelluke, Tartu Annelinna Gümnaasium ja Tartu Vene Lütseum, Valga Vene Gümnaasium, Valga Jaanikese Kool ning Valga lasteaed Pääsuke; Räpina Ühisgümnaasium, Mustvee Vene Gümnaasium, Kallaste Keskkool ning Kolkja Põhikool). Kokku saadi andmed 320 pedagoogi kohta, kellest 24-l puudus keeleoskust tõendav dokument. Ettekirjutuse korduva täitmata jätmise eest tehti 461-le pedagoogile sunniraha hoiatus. Järelkontrollis tuvastati, et 310 pedagoogi oli oma eesti keele oskust tunduvalt parandanud, õppinud keelekursustel ja teinud nõutavast madalama taseme eksami, mistõttu ettekirjutuse täitmiseks anti ajapikendust. Sunniraha rakendati 151 pedagoogi suhtes, kelle keeleoskuses ei olnud edenemist märgata. Viiele haridusasutuse juhile tehti ettekirjutus tagada pedagoogide keeleoskuse vastavus nõutavale tasemele ning koos ettekirjutusega tehti sunniraha hoiatus, mida rakendatakse juhul, kui ettekirjutus on määratud tähtpäevaks täitmata. Väärteomenetlust kohaldati 155 pedagoogi suhtes, kusjuures 64 pedagoogile määrati hoiatustrahv ja 91-le rahatrahv kiirmenetluse korras kogusummas 6413 €.

Tervishoiu ja sotsiaalhoolde valdkonnas kontrolliti 725 töötaja (arstid, meditsiiniõed, hooldustöötajad) eesti keele oskust, kusjuures tuvastati 519 ilma nõutava keeleoskusega töötajat. Esmakontrolli korras kontrolliti SA Ida-Viru Keskhaiglas 342 arsti ja meditsiiniõde eesti keele oskust ja tuvastati 143 ebapiisava keeleoskusega arsti, kelle hulgast 124-le tehti eksami sooritamise ettekirjutus ning 19-le keeleoskuse täiendamise ettekirjutus. Järelkontrolli korras tuvastati, et 400st kontrollitud tervishoiu- või sotsiaaltöötajast oli ettekirjutuse täitnud 113 (28,3%). Seitsmest tervishoiu- või sotsiaalhooldekandeesutusest (Valga Haigla AS, Tartu Ülikooli Kliinikum, MTÜ Valgamaa Tugikeskus, Paju Pansionaadid OÜ, PERH EMO, sisehaiguste kliinik ja hooldusravi osakond, Kallavere Haigla, Balneom OÜ, Paldiski

perearstikeskus) koguti andmeid töötajate eesti keele oskust tõendavate dokumentide kohta, mille tulemusel tuvastati, et keeleoskust tõendav dokument puudus 268-st töötajast 53-l. Ettekirjutuse täitmata jätmise eest määrati neljal juhtumil sunniraha kogusummas 80 €. Neljale tervishoiuasutusele tehti koos ettekirjutusega sunniraha hoiatus tagada töötajate nõutavale tasemele vastav keeleoskus, mida rakendatakse juhul, kui ettekirjutust määratud tähtpäevaks ei täideta. Väärteomenetlus alustati 114 tervishoiutöötaja suhtes, kusjuures 77 töötajale määrati hoiatustrahv ja 37-le rahatrahv kiirmenetluse korras kogusummas 3655 €.

Riigi- ja kohalike omavalitsuste ametnike ning hallatavate asutuste töötajate eesti keele oskust kontrolliti 12 juhtumil, tuvastati 9 nõuetele mittevastava keeleoskusega ametnikku või töötajat. Esmakontrolli korras kontrolliti 3 ja järelkontrollis 9 ametnikku. Vanglaametnike eesti keele oskus on viimaste aastate jooksul märgatavalt paranenud: Tartu ega Tallinna vanglas ei tuvastatud ühtegi ilma nõutava keeleoskustunnistusega vanglaametnikku, ühele Viru vangla ametnikule tehti tasemeeksami sooritamise ettekirjutus. 2013.a jaanuaris koostatud Politsei- ja Piirivalveameti Ida Prefektuuri politseiametnikele aastail 2009–2012 tehtud ettekirjutuste täitmise järelkontrolli kokkuvõttest on näha, et ka politseiametnike keeleoskus on paremaks muutunud. Kuigi nõutava C1-taseme oli saavutanud vaid 11% kontrollituist, oli 16% täitnud ettekirjutuse osaliselt, sooritades nõutavast madalama taseme eksami. 133 politseiametnikule, kelle keeleoskus ei vastanud nõutavale tasemele, tehti eksami sooritamise ettekirjutus hiljemalt 2014. a veebruariks. Järelkontrolli teinud keeleametnike hinnangul ei ole Ida Prefektuuris praeguse seisuga ühtegi politseiametnikku, kes eesti keelt üldse ei oska.

Müügi- ja teenindustöötajate eesti keele oskust kontrolliti Tallinna ja Kohtla-Järve Maxima keti kauplustes ning muudes müügi- ja toitlustuskohtades. Kontrolliti 44 töötaja tegelikku eesti keele oskust, kellest 42-le tehti eesti keele tasemeeksami sooritamise ettekirjutus. Järelkontrollis selgus, et 16-st kontrollitud töötajast oli ettekirjutuse täitnud 4 (25%). Andmeid müügitöötajate eesti keele oskust tõendavate dokumentide kohta koguti Jõhvi, Võru, Valga, Rakvere, Tallinna ja Tartu Maxima keti kauplustest, Lõuna-Eestis tegutsevatest Selveri ja Rimi kauplustest. Seitsmele Maxima kauplusele tehti ettekirjutus koos sunniraha hoiatusega, millest neli täideti ja kolme täitmise tähtpäev on 2014. a teisel poolaastal. Ettekirjutuse täitmata jätmise eest määrati Maxima Linnamäe tee 61 kaupluse juhatajale sunniraha 600 €.

Turvatöötajate keeleoskust on kontrollitud koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga, kes turvafirmadele tegevuslubade väljastamisel vajab andmeid ka turvatöötajate keeleoskuse kohta. Kontrolliti kuue töötaja tegelikku eesti keele oskust ning tuvastati viis ebapiisava keeleoskusega töötajat. Andmeid turvatöötajate eesti keele oskust tõendavate dokumentide kohta koguti kuuest turvaettevõttest (AS G4S, USS Security AS, OÜ Grifs, AS Turvateenistus Alfatar, Topsec Teenused OÜ, Skarabeus Julgestusteenistuse OÜ), mille tulemusel selgus, et 124-st turvatöötajast 40-l puudub nõutav keeletunnistus. Kolmele turvafirmale tehti koos ettekirjutusega sunniraha hoiatus.

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalve

Eesti keele kasutamise nõuete täitmise järelevalves tutvuti äriühingute avaliku teabe ja reklaami keelekasutusega Tallinnas ja Tartus ning mitmes teises linnas (Valga, Elva, Otepää, Tõrva, Abja, Mustvee, Kallaste, Maardu, Kuressaare). Tuvastati 192 võõrkeelse ärinime (kaubamärgi) või reklaami suhtes kehtivate nõuete eiramise juhtumit, mille lahendamiseks saadeti asjaomasele ettevõtjale märgukiri, milles teatati järelevalvemenetluse alustamisest, selgitati keeleseaduse nõudeid ning äriühingu õigusi ja kohustusi haldusmenetluses. 33-l juhtumil tehti äriühingule koos ettekirjutusega hoiatus sunniraha määramise kohta. Sunniraha rakendati neljal juhtumil 1600 € ulatuses; 24 ettekirjutust täideti määratud tähtpäevaks, kahel juhul lõpetati menetlus otstarbekuse kaalutlusel, ning kolme juhtumi menetlus jätkub.

Neljale äriühingule tehti ettekirjutus-hoiatus järgida avalikkusele suunatud tekstides (veebilehel) keelekasutuse head tava. Ettekirjutused täideti määratud tähtaja jooksul. Eestikeelse asjaajamise tõkestamise ja avaliku teabe puudumise teateid laekus Keeleinspeksioonile 40-lt korteriühistult Tallinnast, Tartust, Pärnust, Valgast ning Paldiskist. Kontrollimisel osutus neli kaebust alusetuks, kuuele korteriühistule tehti ettekirjutus-hoiatus tagada eestikeelne asjaajamine ja avalik teave, ülejäänud juhtudel tehti korteriühistule kirjalik hoiatus.

Reklaamifirmad pöördusid telefoni või e-posti teel rohkem kui 40-l korral Keeleinspeksiooni poole järelepärimisega hinnangu saamiseks oma klientide esitatud reklaamikavandile, et enne selle teostamist veenduda reklaami vastavuses keeleseaduse nõuetele. 2013. aastal laekus posti teel ja veebilehe vahendusel 87 teabenõuet ja 212 kaebust. Teabenõudeid esitati kõige rohkem keeleoskustasemetete kehtestamise, keeleoskuse tasemetunnistuste ja tööalase eesti keele oskuse kategooriatunnistuste vastavuse ning tunnistuste kehtivuse kohta, paluti selgitust avaliku teabe (võõrkeelsed ärinimed, kaubamärgid ja reklaam) eesti keelde tõlkimise kohta, samuti keelekasutuse kirjakeele normile vastavuse kohta. Teabenõuetele vastati kirjalikult määratud tähtaja jooksul. Kaebustest puudutas valdav osa teenindus- ja müügitöötajate ja korteriühistute juhatuseliikmete või töötajate eesti keele oskust. Kaebustes väljendati rahulolematust ka ärinimede võõrkeelsuse, avaliku teabe, sh eriti kakskeelsete tänavanimisiltide ja reklaami madalkeelsuse üle. Peadirektorile esitati 2013. a inspektori ettekirjutuse või ettekirjutus-hoiatuse peale üheksa vaiet, milles taotleti ettekirjutuse tühistamist või ettekirjutuse täitmise tähtaja pikendamist. Peadirektori otsusega rahuldati viiel juhtumil vaie täielikult, kolmel juhtumil jäeti ettekirjutus kehtima, kuid pikendati selle täitmise tähtaega ning üks vaie jäeti rahuldamata.

Keeleinspeksioon oli 2013. aastal menetlusosaline (vastustaja) kahes haldusasjas. Tallinna Ringkonnakohus arutas 04.02.2013 Narva linna kaebust Keeleinspeksiooni 20. märtsi 2012 ettekirjutus-hoiatuse nr 07-SR-9 tühistamise nõudes ning Viru Maakohtus oli 03.04.2013 arutusel Ida-Prefektuuri politseiametniku kaebus väärteoasjas tehtud otsuse peale. Mõlemal korral tehti otsus Keeleinspeksiooni kasuks. Võrdlus eelmiste aastatega näitab väärteoasjade arvu mõningast suurenemist, keskmine trahvisumma on aastate lõikes samaks jäänud.

Aasta	Kontrolli-juhtumeid	Tuvastatud rikkumisi (sulgudes rikkumiste osakaal)	Trahvisumma (eurodes)	Trahvijuhtumeid (sh hoiatused)	Keskmine trahvisumma (eurodes)
2007	3115	3029 (97%)	22362	564	39,6
2008	2562	2402 (93%)	13728	494	27,7
2009	2433	2248 (92%)	5793	331	17,5
2010	2359	2271 (96%)	7735,2	225	34,3
2011	1961	1742 (88%)	7947,57	208	38,21
2012	2171	1902 (88%)	9978	176	56,7
2013	2540	2261 (89%)	10771	280	38,46

Kõige rohkem väärteomenetlusi alustati Ida-Viru Keskaigla töötajate ning Narva koolide ja lasteaedade pedagoogide suhtes, Tallinna ja Lõuna-Eesti inspektorid rakendasid sunniraha, mis on osutunud tõhusamaks mõjutusvahendiks.

Keeleinspeksioon jätkab keeleseaduse täitmise järelevalves koostööd Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti reklaamikomisjoniga reklaami ja avalike siltide kavandite keelekasutuse keeleseaduse nõuetele vastavuse tagamisel, politseiasutustega politseinike ja turvatöötajate eesti keele oskuse kontrollimisel ning Tarbijakaitseametiga tarbijatelt laekunud kaebuste lahendamisel.